

Studia Biblica Slovaca

Ročník 6

2014

Číslo 2

Offprint

Studia Biblica Slovaca je recenzovaný vedecký časopis zameraný na skúmanie Svätého písma Starého a Nového zákona predovšetkým zo stránky filologickej, historickej, exegetickej a teologickej.

Ročník VI (2014), číslo 2

Vydáva Rímskokatolícka cyrilometodská bohoslovecká fakulta Univerzity Komenského v Bratislave, Kapitulská 26, 814 58 Bratislava 1, IČO 0039786510.

Šéfredaktor: Blažej ŠTRBA (Badín)

Redakčná rada: Jaroslav BROŽ (Praha, CZ) – Peter DUBOVSKÝ SJ (Roma, I) – Pavol FARKAŠ (Nitra) – Juraj FENÍK (Košice) – Sr. Júlia Daniela ISKROVÁ OP (Ružomberok) – Róbert JÁGER (Košice) – Jozef JANČOVIČ (Bratislava) – Róbert LAPKO (Košice) – Libor MAREK (Roma, I) – Milan SOVA (Bratislava) – Peter ŠOLTĚS (Oestrich-Winkel, D) – Jozef TIŇO (Bratislava) – František TRSTENSKÝ (Spišské Podhradie) – Pavel VILHAN (Badín) – Sr. Gabriela Ivana VLKOVÁ OP (Olomouc, CZ)

Za lektorovanie všetkých článkov zodpovedá redakčná rada.

Výkonný redaktor: Martina Korytiaková

Jazyková úprava: Anna Viglašová

Obálka: Michal Martinka

Príspevky v slovenčine alebo češtine, alebo knihy na recenziu prosíme adresovať na jednu z adries:

Redakcia *Studia Biblica Slovaca*, Banská 28, 976 32 Badín (Slovakia), tel.: (00421) 048/418 26 02, redakcia@biblica.sk, www.biblica.sk; František Trstenský, Teologický inštitút, Spišská Kapitula 6, 053 04 Spišské Podhradie (Slovakia), tel.: (00421) 053/419 41 80, f.trstensky@gmail.com.

Príspevky sa požadujú v elektronickej podobe (najlepšie pripojeným dokumentom e-mailu), podľa možnosti v textovom editore Microsoft Word (formát A4, typ písma Times New Roman, riadkovanie 1,5). Ak sú používané iné fonty písma pre hebrejčinu a gréčtinu ako v programe BibleWorks, tak upresniť aké, prípadne preposlať používaný font spolu s príspevkom. Príspevok typu štúdia, poznámka alebo reflexia musí byť doplnený zhrnutím nie dlhším ako 150 slov a jeho anglickou verziou, anglickým názvom príspevku, max. piatimi kľúčovými slovami v slovenčine a angličtine, zoznamom bibliografie podľa bibliografického štýlu a kontaktom na autora príspevku. Nevyžiadané rukopisy sa nevracajú. Redakcia si vyhradzuje právo upraviť titulok a vykonať potrebnú jazykovú a štylistickú úpravu prijatých príspevkov. Viac na www.biblica.sk.

Objednávky môžete posielat' na mailovú adresu vydavateľa (kniznica@frcth.uniba.sk), redakcie (redakcia@biblica.sk) alebo knižnice Kňazského seminára sv. Františka Xaverského v Badíne (kniznica@xaver.sk).

Články časopisu sú abstrahované v troch svetových periodikách: *Old Testament Abstracts* ISSN 0364-8591, *New Testament Abstracts* ISSN 0028-6877 a *Elenchus of Biblica*.

S povolením Arcibiskupského úradu v Bratislave zo dňa 3. júna 2014

Prot. N. 2229/2014

Studia Biblica Slovaca

Printed in Slovakia, 12/2014.

Vychádza dvakrát do roka.

Cena: 6 €

ISSN 1338-0141

EV 3744/09

zabudnuté o to viac, že židovskí autori sa im vo svojich prácach nevyhýbajú. Monografia M. S. Wróbela sa zapisuje do odvážneho a potrebného hnutia výskumu obrazu kresťanstva a kresťanov v rabínskej tradícii. Je potrebné vyzdvihnúť veľmi podrobné textologické analýzy pramennej rabínskej literatúry, ktoré sa zakladajú na vynikajúcej znalosti pramenných jazykov a okolnosti zrodu a tradovania rabínskej literatúry.

Problematika monografie preniká a otvára nové výskumné obzory; novátorstvo tejto práce spočíva v odvážnom prístupe a v jasne spracovanej citlivej tematike. Autor splnil stanovený cieľ a vniesol do problematiky vlastný prínos. Monografia je vďaka spôsobu svojho spracovania prínosom v dialógu Katolíckej cirkvi so Židmi a judaizmom. Je cennou prácou predovšetkým pre odborníkov v oblasti biblických vied, judaizmu a religionistiky, avšak prístupnosťou a jasnosťou autorovho jazyka aj širokej verejnosti, ktorú zaujíma téma židovsko-kresťanských vzťahov. Vzhľadom na skutočnosť, že slovenský čitateľ nemá k dispozícii obdobné spracovanie danej problematiky v slovenskom či českom jazyku, je táto monografia M. S. Wróbela, významného poľského odborníka v oblasti starozákonnej i novozákonnej literatúry, Jánovskej tradície a rabínskych spisov, cenným prameňom vo výskumnej a odbornej činnosti, a to aj napriek tomu, že je v poľskom jazyku.

Mária Kardis

SPRÁVY A OZNAMY

O Pentateuchu v Jeruzaleme

Na konci akademického roku 2013/2014 sa v dňoch 25. – 29. mája 2014 na izraelskom Inštitúte pre pokročilé štúdiá (Institute for the Advanced Studies [IAS]) Hebrejskej univerzity v Jeruzaleme uskutočnila konferencia z názvom *The Pentateuch within Biblical Literature: Formation and Interaction – Pentateuch v biblickej literatúre: vznik a interakcia*. Konferenciu organizovali štyri univerzity, z

ktorých pochádzali aj jej štyria vedeckí garanti Jan Gretz za Univerzitu Heidelberg (DE), Bernard M. Levinson za Univerzitu Minnesota (US), Dalit Rom-Shiloni z Univerzity Tel Aviv (IL) a Konrad Schmid z Univerzity v Zürichu (SZ).

Sám názov konferencie vyjadruje, že prípravný tím upriamil pozornosť na vznik Pentateuchu a jeho vnútorný súvis s ostatnou biblickou literatúrou, tak historiografickou, ako i prorockou. Takmer v každej sekcii boli prednášky, ktoré sa zaoberali metodologickými otázkami úzko súvisiacimi s rôznymi teóriami ohľadom vzniku Pentateuchu. Jediným aktívnym jazykom konferencie bola angličtina (pochopiteľne okrem častejších citácií poväčšine hebrejského textu). Hoci asi jedna tretina z takmer stovky účastníkov bola z Izraela, nechýbali účastníci tak zo Severnej Ameriky, ako aj Európy a ďalekého východu Ázie. Konferencia trvala celých päť dní; iba dve poobedia boli bez prednášok, nakoľko prednášajúci mali dve exkurzie s odborným výkladom – v pondelok 26. 5. archeologickú exkurziu v Dávidom meste a v stredu 28. 5. v Izraelskom múzeu v tzv. Svätyni knihy (Shrine of the Book). Medzi prednášateľmi boli traja jezuiti, z nich dvaja z Ríma – Jean-Louis Ska z Pápežského biblického inštitútu a Jean-Pierre Sonnet z Pápežskej univerzity sv. Gregora a jeden z Rakúska, Georg Fischer z Innsbruckej Univerzity.

V nedeľu 25. 5., v prvý deň konferencie, sa doobedňajšia sekcia (po dlhšom úvodnom vstupe štyroch organizátorov) zaoberala témou významu prepracovaného Pentateuchu v textoch od Mŕtveho mora a jeho významom pre teórie o vzniku Pentateuchu. Na všetkých štyroch prednáškach od S. White Crawfordovej (Nebraska-Lincoln), M. M. Zahna (Kansas), M. Segala (Jeruzalem) a R. Kratza (Göttingen), bol text 4Q158 konkrétnym príkladom textov od Mŕtveho mora, na ktorom sa rozvinula otázka, do akej miery prepracované texty Pentateuchu môžu ovplyvniť teórie o jeho vzniku. Poobedňajšia sekcia, tiež so štyrmi prednáškami, sa zaoberala hlavnou témou naratívnej kontinuity v starovekej literatúre a v Pentateuchu z komparatívnej perspektívy. O naratívnej kontinuite hovoril J. L. Ska SJ (Rím) a niektoré konkrétne prípady komparácie biblickej narácie so starovekými textami z Blízkeho východu predstavili Y. Amit (Tel Aviv), F. Polak (Tel Aviv) a J. Bade (Yale). Večerná sekcia bola venovaná integrácii preexistujúceho literárneho materiálu v Pentateuchu a jeho vplyvu na záverečnú podobu Pentateuchu. Okrem známeho R. Albertza (Münster) v sekcii vystúpili D. Wright (Waltham), K. Finsterbusch (Koblenz-Landau) a I. Kislev (Haifa).

V pondelkových dvoch dopoludňajších sekciiach, oboch zameraných na lingvistické datovanie textov Pentateuchu, vystúpili po dvaja odborníci. V prvej sekcii na uvedenú problematiku predniesol svoj vstup J. Joosten (Strassbourg) a respondentom bol E. Blum (Tübingen). Druhý vstup mal W. Schniedewind (Los Angeles) a respondentom mu bol N. Mizrahi (Tel Aviv).

Utorkové sekcie boli venované Tóre a Prorokom. V prvej doobedňajšej vystúpili R. Achenbach (Münster), G. Fischer SJ (Innsbruck), D. Rom-Shiloni (Tel Aviv) a pojednávali prípad Jeremiáša a interakcie s Pentateuchom. V druhej sekcii sa J. Wöhrle (Oldenburg) a J. Kessler (Toronto) zaoberali otázkou vidcov či interpretov, keď porovnávali malých prorokov s niektorými textami z Tóry. Poobede v prvej sekcii bol workshop na tému Levitikus 26 a súvislosti s Ezechielom. Uviedli ho Ch. Nihan (Lausanne) a A. Koilovitz (Jeruzalem) a respondentmi boli T. Ganzel (Bar Ilan), M. Lyons (Simpson) a R. Levitt Kohn (San Diego). Druhá sekcia sa svojimi tromi prednáškami M. A. Sweeny (Alremont), K. Schmid (Zürich), Ch. Nihan (Lausanne) zamerala na otázku diachrónnych a synchronných modelov. Nasledovala vehementná diskusia, ktorej sa v podstate diskutujúci zhodli, že je nevyhnutná presnejšia literárna analýza textov.

Stredu sa dve doobedňajšie sekcie venovali historickej geografii Pentateuchu a archeologickým perspektívam. V prvej sekcii sa Ch. Rollston (Washington) zaoberal súvislosťami medzi Tell Deir Alla a Nm 22–24. I. Finkelstein (Tel Aviv) venoval pozornosť „memoárom“ zo Severného kráľovstva v knihe Numeri. J. Gertz (Heidelberg) hľadal súvislosti medzi Mojžišom, Ezechiášom a nechuštanom. V druhej sekcii A. Roksop Erisman (Cincinnati), Th. B. Dozeman (Dayton) a O. Lipschits (Tel Aviv) diskutovali o historickej geografii, biblickej interpretácii a náboženstve, najmä v súvislosti s Knihou Numeri.

Posledný deň, štvrtok 29. 5., sa prvá sekcia zaoberala otázkou, či pramene Pentateuchu zachádzajú až do skorších prorokov. Traja prednášatelia boli B. J. Schwartz (Jeruzalem), C. Edenburg (Izrael), Th. Römer (Paríž). Traja rovnako známi prednášatelia v druhej sekcii, R. Bantch (Austin), S. Japhet (Jeruzalem) a respondent D. Carr (New York), sa zoberali významom Ezdráša–Nehemiáša a Kníh kroník pre formovanie Pentateuchu. Prvá sekcia poobede bola zaujímavá témou čítania Pentateuchu ako jednotného celku a možnosti mnohorakosti s ohľadom na teologické dôsledky pre štúdium kompozície Pentateuchu. Piaty prednášajúci, I. Kohl (Jeruzalem), B. Sommer (New York), J. P. Sonnet SJ (Rím), J. Watts (Syracuse) a M. Witte (Berlín), ponúkli bohaté a rôznorodé pohľady. Záverečná otvorená diskusia so siedmimi prednášateľmi uzavrela konferenciu konštatovaním, že v rozvoji vedeckého bádania formovania Pentateuchu sa bude treba viac opierať o literárnu a historickú analýzu ako len o vypracované a tradované teórie.

Okrem neformálnych stretnutí počas prestávok a spoločných jedál účastníci konferencie využili ponuky, aké môže mesto Jeruzalem ponúknuť pre učencov Biblie – návšteva vzácnych múzeí, archeologických lokalít a moderných vedeckých či náboženských inštitúcií. Organizátori sa dvakrát ospravedlňovali za možný zvýšený počet bezpečnostných hliadok najmä v meste a ďalších opatrení; dôvodom bola práve v tých dňoch prebiehajúca návšteva pápeža Františka vo Svätej zemi,

a teda i v Jeruzaleme. Ináč však pomerne hladký priebeh jednotlivých dní a uspokojivá organizácia konferencie spolu s voľbou len jedného jazyka pre celú konferenciu umožnili zmysluplný dialóg a vytvorili atmosféru skutočnej snahy vzájomného porozumenia stúpcov neraz pomerne odlišných, ak nie aj protichodných teórií.

Blažej Štrba

Menovanie za člena Medzinárodnej teologickej komisie

Svätý Otec František menoval 26. júla 2014 súčasného dekana Biblickej fakulty Pápežského Biblického Inštitútu v Ríme a člena redakčnej rady *StBiSl* P. Petra Dubovského SJ za člena Medzinárodnej teologickej komisie pri Kongregácii pre náuku viery vo Vatikáne. K tejto jeho päťročnej náročnej úlohe mu želáme veľa milostí a darov Ducha Svätého.

Za redakciu Blažej Štrba

Mezinárodní konference Společnosti pro biblickou literaturu (SBL) a Evropské asociace biblických studií (EABS) 6. – 10. 7. 2014 ve Vídni

V první polovině července 2014 hostila slavná Vídeňská univerzita (Universität Wien) společné pracovní setkání dvou mezinárodních společností sdružujících stovky badatelů na poli biblistiky a příbuzných oborů. Stalo se tradicí, že obvykle každé dva roky se členové věhlasné Society of Biblical Literature (SBL), k níž patří mimo jiné světoví velikáni současného bádání, setkávají společně s European Association of Biblical Studies (EABS), jež je mnohem mladší nejen svým trváním, ale také věkovým průměrem členské základny.

Contents

Treaties

Vavrinec Radoslav MITRO OP

- Jeremiah in Matthew. Litarary-Theological Study of the Prophet
Jeremiah in the Gospel of Matthew 137-157

Dagmar KRÁĽOVÁ

- For she loved much. Outline of the complementarity of the narrative
analysis and of the psychological aspects in Luke 7:36-50 158-185

Jaroslav RINDOŠ

- St. Joseph, “*Ženích*” (the Bridegroom) or “*Manžel*” (the Spouse,
Husband) of the Virgin Mary? Erroneousness of the designation
“*ženích*” or its equivalentents in some other languages 186-196

Helena PANCZOVÁ

- The technique of translating from Biblical Greek (3):
The Septuagint as the result and as the starting point – the example
of Hebraisms in the Song of Songs 197-204

- Abstracts and Reviews** 205-224

- Communications and references** 225-238

Obsah

Štúdie

Vavrinec Radoslav MITRO OP

Jeremiáš u Matúša. Literárno-kritické skúmanie proroka Jeremiáša
v Evanjeliu podľa Matúša 137-157

Dagmar KRÁĽOVÁ

Lebo veľmi miluje. Náčrt komplementarity naratívnej analýzy
a psychologických aspektov v Lk 7,36-50 158-185

Jaroslav RINDOŠ

Sv. Jozef, ženích či manžel Panny Márie? Nesprávnosť pomenovania
„ženích“ a jeho ekvivalentov v niektorých jazykoch 186-196

Helena PANCZOVÁ

Technika prekladu z biblickej gréčtiny (3): Septuaginta ako výsledok a
ako východisko – príklad hebrejizmov vo Veľpiesni 197-204

Abstrakty a recenzie 205-224

Správy a oznamy 225-238